

Oponentský posudek k bakalářské práci
Člověk z pohledu Bible a holistické pojetí sociální práce
PSP ETF UK, červen 2019

Autorka: Markéta Apatsidu

Vedoucí práce: Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th.D.

Počet stran: 41

Bakalářská práce Markéty Apatsidu si klade za cíl „prozkoumat, kdo je člověk podle Bible a proč je důležité k člověku přistupovat v sociální práci jako k bytosti bio, psycho, sociální a spirituální“ (s. 8). Vzhledem k oboru studia je téma vhodně zvolené, i když cíl je formulován hodně široce. Práce je nicméně přínosná už tím, že vznáší nelehké otázky po vztahu antropologie, spirituality a sociální práce.

Autorka rozčlenila práci do dvou částí podle otázek vznesených v cíli. Biblický pohled na člověka konstruuje především podle Genesis 1-2 a podle Pavlova pojednání o dvou Adamech (Řím 5). Ve druhé části si z holistického pojetí vybrala pouze spirituální rozměr. V první části čerpá z biblických komentářů a slovníků, ve druhé části cituje především z článku „Aspekty spirituality v příkladech teologicko-filosofického vzdělávání po sociální práci“ od vyučujících na VOŠ Jabok.

Teze práce uvádí, že člověk je konstituován jako tělo, duše a duch a musí sytit všechny aspekty své osobnosti, jinak strádá (anotace, s. 8, 15). Potud v pořádku. Nejasně zdůvodněný mi přijde „možný přínos“ (8) či „prostor“ (anotace) této teze pro sociální práci. Má být sociální práce tím, co „sytí“ všechny tyto aspekty člověka? Nebo nastupuje tam, kde člověk „strádá“? Konstituce člověka jako těla, duše a ducha přece není zdůvodněním sociální práce. Zkratkovitě by snad šlo říct: ukazuje-li se konstituce člověka v Gn 1 a 2, důvod sociální práce se nachází v Gn 3. Jde o problém hříchu, kterému se ale práce ve vazbě na sociální práci nevěnuje (mimoděk se ale problém objevuje třeba hned na začátku Úvodu, kde se zmiňuje tlak na výkon).

Co myslí autorka holistickou sociální prací? Pojem je pro ni zásadní, neboť je obsažen už v názvu. Přesto není nikde definován (na s. 39 se definuje celostní určení člověka, nikoli sociální práce). Navíc se autorka rozhodla psát ve druhé části pouze o spirituálním rozměru člověka, což je myslím škoda. Bylo by zajímavé, kdyby vedla dialog *sociální práce se sociálním rozměrem biblického pojetí člověka*. Tím spíš, že sociální rozměr je jediný, který se – aspoň výslovně – neobjevuje v biblickém výměru člověka jako těla, duše a ducha. Biblická antropologie jistě dává *sociální práci* hlubší rozměr a pomáhá *sociálním pracovníkům* pro formování *osobní spirituality* (srov. s. 49). Ale pořad není pojmenována sociální rovina – člověka ani spirituality (nabízí se třeba Ez 36-37). Paradoxně, v Závěru uvedený citát z *Gaudium et Spes* 1 mluví v plurálu o „Kristových učednících“ (s. 49; citovat GS z *Encyklopedie sociální práce* je ale trochu zvláštní).

Mnohé pasáže mě potěšily. Lidskou důstojnost pěkně vystihují slova o vztahu Božího Ducha a ducha člověka: „Duch Boží prostupuje duchem člověka, aniž by ho umenšoval, naopak ...“ (s. 25). Celá „christologická“ část 1.6.3 je vynikající: antropologie zde přechází do christologie. Také exkurz k „původu“ spirituality ve *spiritus vitae* zní přesvědčivě.

Naopak nevidím důvod pro některá vymezení se vůči jiným oborům či tradicím. Nejčastěji to „schtává“ psychologie (empiricko-psychologická redukce s. 8, redukce na psychologickou veličinu s. 43, omezení oboru jako je psychologie s. 45). Každý obor přirozeně pracuje s jistou perspektivou, a pokud zůstane metodologicky „skromný“, nelze proti zaujetí

perspektivy nic namítat. Dále, říci, že pomoc slabým v Novém zákoně má vyšší hodnotu než ve Starém zákoně (s. 45) není obhajitelné (chtěl bych napsat: je to opovázlivé!). Jiné by bylo interpretovat tuto pomoc třeba jako znamení přicházejícího nového věku a Božího království. Ještě dále: nelze napsat, že „již od dob prvních křesťanů byla sociální práce ...“ (s. 45). Lze hovořit o „zdrojích, kořenech“ apod. Ale obor sociální práce vzniká až v 19. století. Také koncept „zakázky“ v sociální práci lze nahlížet zcela opačně než autorka (s. 46). Pro ni jde o redukující přístup, zatímco ve vývoji sociální práce se „zakázka“ chápe jako krok od jednostranné pomoci/kontroly k respektujícímu oboustrannému vztahu (tedy vlastně k tomu, co sama navrhuje: docenění člověka jako jedinečného; srov. I. Úlehla, *Umění pomáhat*). Nakonec: že by Mt 25, 31-45 byl příkladem dobré praxe a ukazoval, že i „ateističtí“ sociální pracovníci mohou vycházet z biblického pojetí celostní sociální práce (s. 46), by si vyžadovalo nějaké vysvětlení.

Z formálního hlediska je práce velmi pěkná. Pro první část práce zvolila autorka adekvátní zdroje, ve druhé části se držela téměř výlučně jednoho článku, což se ukázalo jako omezující. Dále bych doporučil volit jiný typ odkazů: systém s „ref.“ je nepřehledný. Odkaz na Sobrina a Piageta není formálně správně (pozn. 66 a 109), jejich díla nejsou obsažena v uvedených zdrojích, pouze se z nich cituje, nelze proto použít „in:“. Ještě drobnost: výraz „neoptimálnější“ neexistuje (s. 33).

Jak jsem uvedl výše, práce je přínosná tím, že přináší náročné a důležité otázky pro sociální práci vyučovanou ve spojitosti s teologií. Autorka prokázala, že je schopná zpracovat ucelené pojednání na zvolené téma, které je zejména v první části dobře ozdrojované a souvislé. Druhou část považuji spíš za nahozenou.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení C (dobře).

Při obhajobě by autorka mohla ukázat, kde je v teorii ukotven pojem holistické sociální práce/holistického přístupu k sociální práci.

Petr Jandejsek, Th.D.
18. června 2019